

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi străinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci.

REDACŢIA,
TIPOGRAFIA ŞI ADMINISTRAŢIA:
BRAŞOV, PIAŢA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 coroane. Fără dus acasă pe an 20 coroane, pe 1/2 an 10 coroane, pe 1/4 an 5 coroane. Un număr 10 bani. Inserate: un şir peţit 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

O şcoală de grădinarit.

Pentru poporul din Scheiu-Braşovului.

Publicăm la loc de frunte articolul de mai jos de-o importanţă incontestabilă pentru poporul nostru din Scheiu şi în genere în vederea îmbrăţişării unui nou ram de muncă rodnică, naţională-economică, asupra căreia atragem deosebită atenţiune a celor chemaţi şi vizaţi de distinsul nostru colaborator.

După ce Românii din Braşov şi-au văzut visul realizat de a vedea un Internat pompos şi igienic pentru elevii mai cu dare de mână ai şcolărilor noastre de-aici, este de datorita celei mai bogate biserici din ale noastre, de a chibzui şi a face ceva şi pentru parohienii săi proprii, pentru Românii din Scheiu şi anume pentru clasa cea mai săracă a lor: de a-le procura noui mijloace de existenţă.

Să sperăm, că Internatul nou va produce cel puţin atâta, ca să se plătească dobânda şi să se amortizeze capitalul investit în clădire, ba poate chiar dând un mic beneficiu peste cheltuielile curente, fără a recere alte cheltuieli noi din partea Eforiei şcolare. Cine a văzut funcţionând în Braşov institutele de băieţi de pe vremuri: a lui St. Spitzer, H. Burchez, a lui Steinhart, May şi cel de fetele al d-şoarei Vautier, timp de peste 30 de ani — cred, că ne va da dreptate, că aceasta speranţă a noastră nu este o sinamăgire.

Liceul şi cu monumentală lui clădire s'a ridicat din contribuiri benevole a numeroasei clase de negustori români, atunci, când comerţul de braşovenie şi de expediţie a mărfurilor de manufactură apuseană era deja în declin şi aceşti binefăcători de pe vremuri ai Românilor braşoveni şi-au pus lor un monument neperitor *aere perennius*, căci fără de acela poate nici de urmele lor nu se mai ştia.

S'au dus negustorii, s'au dus marii chirigii din Scheiu, Bărsanii cu câte 7—8 cai la chirvanale lor, s'au dus chirigii, cari treceau măr-

forile pe la diferite trecători în România pe sămăre cu cai de povară, s'au dus şi ajutoarele lor (Românii din Scheiu) la încărcatul şi descărcatul mărfurilor, cari cete de câte 20—30 inşi steteau disponibili în piaţa din jurul sfatului, de multe-ori dormitând şi nu arare-ori formau obiectul de glumă şi ocară asupra celorlalţi români. S'au dus până şi găitanăresele, despre cari azi nu se mai pomeneşte.

Despre Românii din Scheiu ca agricultori şi proprietari de „holde“ afară la câmp, nu ştim dacă se mai vorbeşte ceva azi. A rămas încă în fiinţă breazla Românilor măcelari, căpi-va cojocari şi grădinarii — recte lucrătorii la grădini. Nu ştim dacă şi aceştia nu vor da „ortul popii“, dacă nu se vor lua măsurat grabnice în favorul lor, amăsuraţi progresului timpului, căci azi-măne vor fi înlocuiţi şi aceia cu grădinari de profesie şi specialiştii aduşi din cine ştie ce ţară şi naţie. Am văzut doar Săcuii din Ciuc punând mărăcina la pomi în satele româneşti dela Făgăraş.

Asupra acestora din urmă voi să ridic umil glasul meu, ca după ce biserica dela Sft. Nicolae a contribuit la ridicarea şi susţinerea atâtor şcolae şi edificii monumentale, acum se ia măsurile de lipsă pentru înfiinţarea unei şcoli de horticultură, nu în stil mare dar potrivit scopului ce poate urmări: de-a forma buni lucrători specialiştii la grădini.

Dacă şcoala comercială se dezvoltă din vechea şcoală negustorească fără matură, era poate mai nimerită, căci aveam de sigur mai mulţi negustori români prin oraşe şi sate; dar şcoala comercială superioară s'a croit în vederea marelui negoţ şi marelui industriei, pe care noi Românii nu o aveam; dacă nu veniau băncile la mijloc, aveam astăzi o serie de clasăşi. La înfiinţare de cooperative nu s'a avântat nici unul.

Non bis in idem zice proverbul latin. Şcolaele profesionale pot fi de diferite grade, aşa şi cele de

horticultură, agricultură, de arte şi meserii etc. Am zis mai sus, să formăm lucrători specialiştii de grădini, cari ei să se desvolte mai departe în bransa lor, iar nu să dăm instrucţie profesională numai fiilor proprietari de grădină. Pentru aceasta ne închipuim o şcoală inferioară, care să-şi recruteze elevii dintre absolvenţii a 4 cl. primare ori mai bine cu 1—2 cl. reale ori gimnaziale, şi să le dea instrucţie profesională în doi ani de zile în şcoală, teoretic şi practic, aşa ca pruncul cu 14 ani, la 16 ani să aibă diploma de absolvire în buzunar. Şcoala să aibă 2—3 învăţători, dar aceştia să fie inomis oameni de specialitate şi cu oare care experienţă.

Ca local şi instalaţie neaparat că şcoala trebuie să aibă internatul ei, elevii 20—30 toţi la îndemână, punându-i la lucru pe lângă instrucţia teoretică. Bine ar fi să se facă şi ceva agricultură, dar lucrul principal să fie grădinară, şi dacă se poate cultura pomilor şi la şes şi la deal.

După cât ştim noi, biserica Sft. Nicolae posedă o stupină proprie a ei destul de mare de vr'o 100 jugăre, unde ar putea în o parte a ei să facă în deajuns o cultură de legume şi tot felul de zarzavaturi cu diverse sisteme de irigaţiune şi ceva plugărie. În agricultură pe lângă cultura sflecei de zahăr ar fi de dorit o întinsă cultură de in şi cânepă, ca elevii să deprindă lucrarea raţională şi sistematică a lor în timpul ernei. Cultura inului era înainte vreme foarte răspândită în Ţara Bărsei. În Analele Codlei an de an se pomeneşte de reuşita şi calitatea inului, iar azi a dispărut aproape cu totul. Inul s'ar putea cultiva în toate satele şi plaiurile de munte până la cele din urmă hodăi răslefe din munte, în calitate escelentă dând un mare avânt industriei noastre casnice. Vr'o 20—30 jugăre la câmp ar fi destul pentru o agricultură şi legumicultură, dar pe lângă ea ar fi necesară o grădină la deal în teren accidental şi în alte condiţiuni exclusiv pentru pomicultură. Biserica posedă grădini cari ar servi

minunat instrucţiei elevilor în acest scop.

Deci în aceste grădini elevii din Scheiu, cari din neam în neam au fost grădinari, şi-ar câştiga instrucţia lor profesională, ei ş-ar deschide un viitor frumos şi lor şi neamului, căci ei ar duce cultura sistematică a grădinilor dincolo şi dincoace de munţi, în satele româneşti şi în cele amestecate. Dacă se vor primi şi alţi elevi români în şcoală, aceia mai târziu vor fi furnizorii şi producătorii lor de poame în mare, cari le vor aduna şi clasifica după calitate, iar nu ca azi: vândute cu ghiotura, şi culese de oameni nepricepuţi.

O astfel de şcoală ar acoperi o mare parte din cheltuielile ei, prin desfacerea produselor, fructe legume.

Săşii din Ţara Bărsei au putut comasa şi ameliora vitele numai după ce-au eşit primii absolvenţi ai şcolii de agricultură în viaţa practică, unde până atunci era periculos lucru de a le vorbi sătenilor saşi despre comasare. Un singur sat în Bănat, Lovrin vinde pe an 15—20000 vagoane de cartofi. Tot aşa ar putea să fie şi cu Scheienii şi stuparii noştri. Tocmai pe Românii din Scheiu şi cei din Ţara Bărsei, cari au în genere puţin pământ de hrană şi unii din ei sunt înghesuşiţi ca heringii în butoiu, trebuie să-i îndreptăm către cultura intensivă şi prin ea să-i scoatem din viziunile lor.

O altă îmbunătăţire ar putea fi, ca bis Sft. Nicolae să publice câteva premii pentru găitane şi să încurageze reactivarea lor, mai cu seamă că au început a fi întrebuinţate din nou la costumele naţionale: Zechi albe de aba cu găitane negre pentru dame şi copii Găitane, se confecţionau după L. Marienburg, acum una sută de ani (1812) pentru 125.000 fl în Braşov, pe cari le exportau până la Anatolia.

Ion de pe Văcarea.

O societate maghiară iubilantă.

De Dr. Valer Moldovan.

În 23—24 Noemvrie şi-a serbat în Budapesta fără mult zgomot şi alai iubilant de 10 ani »Societatea pentru cultivarea ştiinţelor sociale«, înfiinţată de un grup de oameni cu pregătiri serioase ştiinţifice şi cu vederi înalte şi moderne.

Nimic mai caracteristic pentru relaţiile noastre din Ungaria decât aproape desăvârşitul neinteres al presei politice de zi şi în special al organelor de publicitate faţă de aceasta societate.

A fost cu putinţă în Ungaria, să dăinuască o societate ştiinţifică un întreg deceniu şi în timpul acesta se împărtăşeşte cu mânie amândouă raze bogate de idei şi studii, ţinute la un înalt nivel, să participe şi să transformeze cugetarea şi chiar simţirile unui cerc de sute şi mii de personaje la tot cazul mai de elită, fără ca presa politică maghiară să se simtă îndatorată barem acum, în anul iubilant să fie mai dreaptă faţă de bărbăţii cu adevărat de ştiinţă, de cari numai mândri ar trebui să fie.

Ce să ne mai plângem noi naţionalităţii de sistemul de suprăma a tuturor manifestaţiunilor vieţii noastre publice din partea presei maghiare, când ea e în stare să încerce a omorî cu tăcerea o societate maghiară de ştiinţă, care în trecută fie vis, le face în strănătate mai multă cinste decât căia ruşine le-a făcut bună-oară emfaticul Apponyi când cu turneul său prin America.

Am urmărit anume produsele acestei presei, care aduce rapoarte chilometrice despre congresul comercianţilor de ouă sau de piei de vulpe, dar care abia a învrednicit să semnaleze în câteva şire adunarea iubilantă a unei societăţi cu adevărat ştiinţifice.

Abia în zilele aceste sosindu-mi numărul iubilant al revistei oficioase a societăţii, »Huszadik Század«, mi-am putut câştiga informaţiile şi datele trebuincioase asupra activităţii, a istoricului societăţii precum şi asupra felului cum a decurs adunarea iubilantă.

Acest număr iubilant de peste 400 pagini m'a surprins plăcut prin bogăţia lui şi prin valoarea internă a studiilor şi problemelor pe cari le tratează.

Mi-a bătut la ochi mai ales lipsa aproape totală a părţilor de natură administrativă, nesfârşitele chestiuni de statistică, liste de membrii şi procese verbale, cari umplu de pildă cea mai

Creaturi actuale.

XII

Iacob Mureşianu. — Eugen Broto.
— Statistica Românilor din 1790.
— Românii în consiliul comunal.
— O foaie fără rost.

Suntem după serbarea comemorativă, pe care noi Braşovenii şi cu deosebire »Gazeta Transilvaniei« am închinat-o memoriei lui Iacob Mureşianu. În vârtejul luptelor şi preocupărilor noastre zilnice, comemorarea lui Iacob Mureşianu a fost un moment de linişte şi de recreare sufletească pentru toţi, cari înţelegem rostul adânc al unei atari aniversări.

Anul acesta am serbat aniversarea centenarului naşterii lui Gheorghe Baritiu, la câteva luni am serbat centenarul naşterii lui Iacob Mureşianu — serbări atât de rare în viaţa unui popor, care până acum 60 ani a gemut sub lanţurile jobăgiei. Şi ce coincidenţă minunată a sorţii! Activitatea ambilor acestor bărbaţi — frunţaşi ai deşteptării noastre naţionale — este legată atât de strâns de viaţa şi dezvoltarea stăruirii »Gazeta Transilvaniei«.

O mândrie şi în acelaşi timp o multumire adâncă sufletească ne cu-

prinde când, răsfoind colecţiile »Gazetei«, vedem atâtea pagini ilustrate cu scrierile acestor bărbaţi providenţiali. Sfaturi preţioase, luptă bărbătească, îndemnuri puternice, cuvinte de aur, cari nu-şi vor pierde nici când actualitatea — toate aceste trec ca un fir roşu prin paginile colbăite ale »Gazetei«, cari constituie comora nestimată a tradiţiilor celui mai vechiu ziar al nostru şi cari au fost pururea izvorul datător de viaţă, din care adăpându-ne noi urmaşii, am putut susţine, cu toată vitregimea timpurilor, acest ziar, înălţând până în ziua de azi şi — să sperăm — până în vremurile cele mai îndepărtate, steagul mândru al aspiraţiunilor noastre naţionale.

O amintire.

Mulţi cari trec zilnic pe lângă vechiul edificiu al gimnaziului catolic din complexul de edificii de lângă biserica catolică din strada Vămii, nu ştiu că acel edificiu, în care s-au peronat atâtea generaţii de elevi, este aşazicând opera lui Iacob Mureşianu, directorul de pe vremuri al aceluşi gimnaziu. Ridicarea acestui institut, care a crescut atâţi elevi români, nu numai din punct de vedere pedagogic ci şi igienic, a fost preocuparea zilnică a directorului Iacob Mureşianu. Aproape zi de zi îl puteai vedea colindând

cu cartea subuoară prăvăliile comerşanţilor şi notabililor Braşoveni, colectând pentru ridicarea aceluşi edificiu. Mulţi au semnat sume mari în colecta lui Iacob Mureşianu, iar comerşantul Bogdan, la intervenţiunile insistente ale colectantului, a dăruit pentru zidirea gimnaziului un los, care, trăgându-se la câteva săptămâni, a câştigat suma de 30.000 fl. Zidirea gimnaziului catolic, este prin urmare, în mare parte opera lui Iacob Mureşianu, care, bucurându-se de o deosebită popularitate în societatea braşoveană, a fost singur în stare să iniţieze şi să îndemne la o colectă, care să fie încoronată de un succes atât de frumos.

Oare arătase-vor conducătorii actuali ai gimnaziului catolic recunoştătorii faţă de memoria lui Iacob Mureşianu, sărbătorindu-şi ei din prilejul aniversării centenarului naşterii sale?..

Săptămâna trecută a încelat din viaţă la Braşov Eugen Broto. Pe cât de strălucit a fost începutul carierei sale politice, pe atât de tragic i-a fost sfârşitul. Pe vremuri politician marcant român, scriitor şi statistician distins, precursorul marelui mişcări memorandiste, care i-a dus exilul în România — cătră sfârşitul vieţii sale politician deochiat şi părăsit! În urma aberaţiilor aproape inesplicabile a făcut prin anii

1908—1909 un salt dela politica tradiţională românească, încercând o şubredă punte de trecere spre tabăra guvernului unguresc.

Deşi rămas fără ecou, încercarea sa a stărnit toate fulgerele de rănă ale românilor cari — cu revolta durerilor şi nedreptăţii de veacuri — l'au strivit, îngropându-l pentru totdeauna politiceşte.

De atunci a trăit amărit şi singur; numai arareori mai tresăria câte un articol al lui, prin gazetele umbrite de camilata răcăcitului vicar dela Orade. Glasul său însă răsună ca de pe alte tărîmuri, unde nu e ertare şi de unde nu mai e întoarcere.

Acum un an a trecut la Braşov, unde a încercat împreună cu Vălcu Arsén să relinie mult huiduitul curent moderat, în coloanele »Deşteptării«. Dar şi de astădată s'a pomenit în faţa cu zidul inexpugnabil al presei naţionaliste, care l'a urmărit pas de pas, lovindu-l fără cruţare.

Şi în mijlocul acestei lupte sterile şi ingrate a venit fără de veste judecătorul, care împarte deopotrivă odihnă şi iertate atât celor buni cit şi celor răi.

D-zeu să-l ierte!

Tocmai în zilele aceste, când a

văzut lumina zilei statistica noului recensământ al populaţiunii Ungariei şi când prim-ministrul Lukács vrea să ne fericească cu o nouă reformă electorală pe baza acestei statistice, cred de interes pentru Românii din Braşov şi din Ţara Bărsei să public statistica Românilor din Braşov şi Ţara Bărsei din anul 1790 ce se află în arhiva oraşului Braşov şi pe care mi-a pus-o la dispoziţie cu multă amabilitate d-l Niemand, cunoscutul scrutaător neobosit al arhivei oraşului nostru. Statistica de acum 122 ani înşiră alătura de Români şi pe Țigani români, ceace însă să nu fie cu supărare. Pe vremuri, se vede că Saşii nu făceau multă deosebire între neamul românesc şi cel țigănesc, probabil şi pe motiv că Românii ca și Țiganii se distingeau printr-o calitate comună: de-a se certa și a face găleavă. Aceasta ne-a confirmat-o de-altfel zilele trecute și d-l prof. Silviu Dragomir la conferența sa despre Radu Tepeș, când ne-a citat din pastorală episcopului sârb Melentievici, pe care a adresat-o după plecarea sa din Braşov în 29 Dec. 1735 Românilor din Scheiu, următoarea frază, care se repetă de câteva ori în amintita pastorală:

Să nu vă certați; și să nu fie, găleavă!

Dealtefel cuvinte de aur!

mare parte a revistelor oficiale a societăților culturale românești.

Afară de discursul de deschidere și un raport ținut deasemeni la nivel academic al secretarului, abia la finea celor 412 pagini am aflat o scurtă dare de seamă asupra ședinței jubilar. În raportul acesta am aflat și confirmarea celor susținute mai la început că »Societatea pentru științele sociale e cu mult mai apreciată, se poate și mai cunoaște în străinătate decât în propria țară.

Sau nu e caracteristic, că pe când toate societățile similare a națunilor din Europa ba chiar și din America au aderat prin scrisori sau s'au trimis reprezentanți, pe atunci o mulțime de societăți de știință sau culturale ungurești spre pildă Academia maghiară de știință, diferitele societăți de maghiarizare cunoscută sub numirile prescurtate »Ecke« »Demke« »Femke« și cum le-o mai fi chemând s'au ilustrat cu absența și cu totala ignorare a societății surori.

Ce s'au putut să greșească acești oameni în privirea neamului și a țării lor, încât opinia publică oficială și bugetofagii nu vrea să ia act nici de munca nici de existența lor?

Răspunsul cel mai nimerit la această enigmă n'îl oferă o parte a programului societății așa cum n'îl devaloriză secretarul general în raportul său cetit în »dunarea jubilară«:

»Societatea noastră nu e nici sectă politică nici partid politic, ci o asociație menită să discute și să formeze idei. Ceeace împreună pe membrii societății și li dă nota de progresivitate e comunitatea unor ideale. Convingerea că progresul cultural al Ungariei atarnă de două condițiuni: prima e transformarea ordinii de drept de azi într-o democrație adevărată, a doua potențarea productivității vieții economice și culturale de azi...

Grupa noastră o preocupă mai vârtos problemele mari ale transformării Ungariei și anume pe terenul politic problema dreptului de vot, a administrației și stării de drept a naționalităților; pe terenul economic problema agrară și a promovării meseriilor iar pe teren cultural problema școlară și a puterii politice a bisericii«.

Cine cunoaște forțele și legăturile de cari dispune și azi blocul conservator-feudal din Ungaria, influența mare ce o exercită asupra cercurilor intelectualelor maghiari, mai ales prin nutririle vișurilor imperialiste nu se va mira de loc dacă acest program și în deosebi propaganda curajoasă și bărbătească făcută întru realizarea lui în coloapele revistei »Huszadik Század« a răscolit toate instinctele de conservare ale taberei potivnice.

În lupta grandioasă ce decurge încă pentru democratizarea Ungariei revista aceasta și-a avut partea leului, combatând fără cruțare toate mișcările și sofismele publiciștilor și sociologilor mercenari ai reacțiunii.

Neamul românesc din Ungaria pentru care democratizarea Instituțiilor publice și țării formează condiția elementară și fundamentală a afirmării sale ca factor politic de seamă, nu poate decât să fie recunoscător acestei grupe de sinceri democrați, pentru serviciile reale aduse cauzei democrației ungare.

Nu mai puțin simpatice trebuie să ne fie oamenii aceștia pentru vederile lor mai largi și mai obiective în chestia ardatoare a naționalităților. În punctul

acesta direcția inaugurată din partea revistei »Huszadik Század« se remarcă chiar dela început prin un spirit de critică nepărtinitoare lipsit de orice șovinism și intoleranță națională.

Nu odată au luat poziție hotărâtă față de publiciștii maghiari roboți de aceeași patimă, și au pledat pentru o înțelegere a maghiarilor și a celorlalte naționalități pe baza respectării drepturilor naționale și a acestor din urmă.

Tesa fundamentală a grupului socialiștilor maghiari e, că democratizarea Ungariei va aduce cu sine în mod imperios și îmbunătățirea stărei naționalităților, și va crea o nouă atmosferă de bunăînțelegere și respect al culturii și eului național al fiecărui popor. Pe când șovinismul și intoleranța națională inerente tuturor cercurilor feudale conservatoare, vor dispărea deodată cu nimicirea prepotenței nedrepte a acestor cercuri.

Drept specimen al curajului cu care revista »Huszadik Század« își spune părerea chiar și în cele mai gingașe chestiuni ale politicii de naționalitate, servească două enunțuri și sau concluzii finale din două studii temeinice asupra crizei din Balcani, publicate în numărul jubilar. D-l O. Iázi și încheie articolul său intitulat »Noul Balcan« astfel:

»Nouile formațiuni de stat ating în modul cel mai nemijlocit interesele de existență ale monarhiei și ale Ungariei, și vor fi un puternic factor în munca pentru democratizarea patriei noastre.

»Intreaga dogmă de drept public dualistă învechită și bazată pe »primarea naționalităților a dat faliment...

»Apropierea »Elveției slave din »Balcani« va da lovitura de grație și politicii de naționalități feudalistă a monarhiei și în deosebi a Ungariei.

Iar d-l Vajda Mihaly în studiul său intitulat »Bilanțul dominațiunii junilor turci« zice între altele:

»O provincie europeană nu mai poate fi administrată pe durată lungă, cu sulife, irrelevantă și o chiamă Macedonia sau Croația.

»Legi și reforme pe hârtie nu sunt suficiente »pentru rămânerea în viață a națiunilor nici pe țărâmurii »Vardarului« nici pe ai »Dunării«. »Patrioții maghiari se ia aminte și se tragă jaloare din învâțăturile aceste »până nu-e târziu. Căci atunci nu se va putea ajuta simpatia turcilor înrudiți, precum simpatia noastră n'a putut împiedeca pustiirea lor.

Credem a împlini o datorință publicistică făcând mențiunea aceasta asupra jubileului societății, a cărei uriașă activitate de un deceniu ne-a îmbogățit cu două mângâieri prețioase: una e că în țara noastră nu mai avem ca în trecut întreg neamul maghiar căci prin urmare lupta ce trebuie să o purtăm pentru apărarea și dezvoltarea eului nostru național nu-e o luptă de rasă.

A doua e, că biruința democrației maghiare asupra reacțiunii feudale șoviniste ne deschide de și nu chiar siguranța, dar cel puțin perspectiva unei înțelegeri frățești dintre aceste două neamuri avasate unul la altul.

Anul-nou politic. La Anul-nou partidul muncii va felicită pe primministrul Lukács și cu ocaziunea aceasta va

aranja o manifestațiune impozantă. O-ratorul partidului se zice că va fi Návay, fostul prezident al camerei.

Kossuth asemenea va fi felicitat de către partidul său. Vorbirea de felicitare o va rosti contele Apponyi.

Proiecte de noul legi. În ministerul de Interne din Budapesta se lucrează la mai multe proiecte de legi, cari vor fi prezentate nu peste mult în cameră. Intre aceste sunt proiectul legii referitor la reforma orșelor și al Capitalei, la examenul administrativ practic, la organizarea regnicolară a poliției etc. Afară de aceste se pregătesc cu zor și dispozițiile legislative ce stau în legătură cu reforma dreptului electoral.

Návay asupra situației. Fostul prezident al camerei Návay a publicat în »Délmagyarországi Közlöny« un articol asupra rezolvirii crizei. Návay constată, că de-oamidată nu e nici o speranță pentru încetarea luptei opoziției. Din contră principiile și de zise depărtează de către oaltă, și e probabil, că lupta va deveni mai acerbă, îndată ce guvernul va prezenta în cameră proiectul electoral.

Consiliu de miniștrii români. Din București se anunță:

Alaltaeri s'a ținut un consiliu de miniștri la ministerul de interne, sub președinția d-lui Titu Maiorescu. Au luat parte toți d-nii miniștrii. Consiliul a discutat asupra diferitelor credite militare, hotărând ca proiectele de legi referitoare la acestea, să se depue pe birourul Corpurilor legiuitoare către sfârșitul săptămânei. S'a ocupat apoi, fără a lua vre-o hotărâre, de alegerile comunale din Capitală.

Condițiunile de pace, pe cari le-au prezentat delegații balcanici delegațiilor turci în ședința de Mercuri a conferinței de pace sunt următoarele:

- 1) Cedarea întregului teritoriu la vest de linia care ar pleca dela un punct la vest de Rodosto, pe marea de Marmara până la un punct de pe golful Malatra, pe marea Neagră cu excepția peninsulei Galipoli. În această delimitare se coprinde și Albania dar hotărârea cu privire la Albania se va lua de puteri.
- 2) Cedarea insulelor egee.
- 3) Renunțarea la pretențiunile asupra Cretei.

Plenipotențiarilor balcanici au semnat aceste condițiuni și le-au remis în scris plenipotențiarilor turci. Aceste propuneri vor fi în ori ce caz supuse discuției amănunțite și vor fi probabil modificate.

Nu răspundem cu nimic? Cetim în ziarul »Adevărul«:

Redacțiunea »Gazetei Transilvâniei« din Brașov ne face cunoscut că

de patru zile nu mai primește ziarele »Adevărul« și »Dimineața« deși le expediam în plic lachis. Poșta maghiară violând și secretul corespondenței, a reușit să interzică și pe această cale intrarea folior românești în Ungaria. Se știe, că măsura nu privește numai ziarele noastre, ci aproape unanimitatea presei românești.

De altfel, represaliile aceste nu se mărginesc la presă, ci privesc tot ce e literatură, știință sau artă românească.

Nenumărate scrieri românești au fost interzise în Ungaria, iar artiștii și cântăreții români sunt sistematic împiedecați de a se manifesta. E destul să amintim ce au pățit: Agatha Bărbăntescu, soția Bărbăntescu și diferiți cântăreți, cari aveau în programul lor vre-o bucată în românește.

În schimb, în București, apare ne-supărată o foie maghiară, toate gazetele ungurești o liberă trecere la noi, nici o scriere maghiară n-a fost interzisă, societățile ungurești se manifestă ne-supărate și se bucură chiar de favoruri, nici odată un artist ungur n-a avut de suferit vre'un neajuns la noi.

Intrebarea este: ce fel de reciprocitate ne arată vecinii noștri?

Se poate tolera la infinit o asemenea stare de lucruri, fără a provoca iritațiuni justificate în opinia noastră publică?

O fi având guvernele înalte și grave motive de a face pe surdul în această chestiune, dar pe sistemul aceasta lumea va fi împinșă să își facă singură dreptate cum va putea.

Trate au o margine — până și răbdarea românească față de maghiari...

Despre proiectul electoral.

Proiectul electoral al guvernului produce mai departe valuri de agitație. Partidul social-democrat a decis să inaugureze contra lui cea mai crâcnenă luptă, cu toate mijloacele, ce-i stau la dispoziție. Asemenea se pregătesc pentru luptă toate elementele radicale și cari doresc eliberarea popoarelor Ungariei de sub jugul secular al magnaților feudali.

Conducerea partidului a ținut zilele aceste o ședință, în care a decis să înceapă lupta pe toată linia. Se vor ținea adunări populare în toate părțile. Muncitorimea va fi făcută atentă, că proiectul guvernului înseamnă excluderea clasei muncitorilor de la vot și se va alcătui un parlament, în care nu va fi nici un deputat ales de muncitori.

Conducerea partidului avertizează pe muncitori, că va fi lipsă de greva generală, care după grevele de până aci, făcute din cauza amânării proiectului electoral, acum va fi și mai îndreptățită.

Partidul social-democrat e necesitat a lua măsuri deosebite, deoarece pe baza acestui proiect nu adă posibilitatea să se constituie în un partid parlamentar.

În »Népszava« a apărut un apel lung, în care se face cunoscută convocarea unei adunări extraordinare de partid, ca în lupta ce se va da să ia poziție totalitatea partidului.

»Trebuie agitată populațiunea orașelor — se zice între altele în apel, — trebuie surescitat modul de gândire al celor ce lucrează în ateliere și fabrici, trebuie transplantate elementele agitației în sate, munca productivă are să se pregătească la un atac mare și hotărât contra trădăviei, contra slugărniceii, contra dominațiunii și domniilor trecutului.

În apel se mai spune, că în caz dacă totuși va deveni lege acest proiect, partidul va lua o atitudine de rezistență pasivă, va boicota alegerile și va sprijini numai pe acei candidați opoziționali, cari vor promite că în noua cameră vor stărui din toate puterile pentru revizuirea dreptului electoral creat de Tisza-Lukács.

Prim-ministrul Lukács a promis de mai multe ori, că va prezenta proiectul electoral, dar nu s'a ținut de cuvânt, folosind diferite pretexte. Mai în urmă a zis, că-l va prezenta în ultimele zile ale anului corent. Suntem foarte aproape de acest termen. Dar se poate întâmpla ca Lukács să nu-și țină nici de data aceasta cuvântul. Z.

rul »A Nap« e informat, afirmative din surșă sigură, că proiectul guvernului nu a obținut aprobarea prea abilă a M. Sala. M. Sa a ascultat cu mare îngrijire principiile cardinale pe cari se bazează dispozițiile din proiect, s'a informat exact despre diferiții titli de drept electoral și și-a ținut în suspensă aderarea la proiect.

Fără de sancțiune prealabilă nu se poate prezenta în cameră nici uz proiect de lege. Aceasta a fost cauza amânării proiectului.

Neputându-se controla momentan aceste informații ale ziarului »A Nap«, ele trebuie primite cu rezervă.

Din Senatul României.

În ședința de mâine, Vineri, a Senatului se va începe dezbaterrea adresei de răspuns la Mesagiul Tronului, al cărei text este următorul:

Sire. Adânca durere, care a cuprins inima Maiestății Voastre, la pierderea iubitei Sale surori, a găsit un răspuns puternic în inimile tuturor Românilor.

Interpret al acestui sentiment, Senatul României vine să depună la picioarele Tronului expresiunea respectuoasă a compătimirii întregii țări.

Sire. Senatul a văzut cu o vie mulțumire că și în împrejurările grele de astăzi guvernul Maiestății Voastre a urmat cu statornicie tradițiunea unei politici de cumpănire și de pace. Asigurarea pe care ne-o dă Maiestatea Voastră, că am păstrat, grație acestei politici înțelepte, relații amicale cu toate Statele și că ne bucurăm de încrederea deosebită a Marilor Puteri, ne în dreptățește să sperăm că interesele vitale ale țării vor fi respectate, cu toate schimbările însemnate ce se produc în vecinătatea noastră.

Căștigând, prin această politică înțeleaptă, o situațiune din ce în ce mai importantă în concertul popoarelor, și fiind în această parte a continentului european un element de ordine și de dezvoltare normală, sperăm că glasul țării noastre va putea contribui la regularea definitivă a chestiunilor deșteptate prin criza balcanică, regulare atât de viu reclamată de interesele multiple ce sunt în joc.

Sire. Asigurarea pe care Maiestatea Voastră ne-o dă că armata noastră se află în stare de a răspunde la încrederea ce țara pune în ea, contribuie la linișțirea ori-cărei îngrijiri ce s'ar putea naște din desfășurarea evenimentelor. Senatul va examina și de astă-dată cu cea mai bine-voitoare luare aminte credințele ce ar fi necesare pentru îmbunătățirea și întărirea apărării naționale.

Sire. Țara bizuindu-se pe adânca înțelepciunea a Maiestății Voastre și pe patriotizmul guvernului, așteaptă cu încredere viitorul. Să trăiți Maiestatea Voastră! Să trăiască Maiestatea Sa Regina Să trăiască Dinastia!

Austro-Ungaria și Sârbia.

Conflictul, ce era să devie acut între monarhia noastră și Sârbia, e pe cale a se aplana, dar tratativele inițiate în direcția aceasta dau de greutăți și vor avea o durată mai lungă.

Rezidentul Sârbiei la Viena, Ivanovici, cum am amintit eri, are acreditare specială, care se rapoartă în deosebi la portul de pe malul Adriaticii și la drumul, care duce la el.

Din Viena se anunță, că înțelegerea între puteri referitoare la Sârbia, înțelegerea ce s'a stabilit la reuniunul de la Londra, nu înseamnă încă rezolvirea definitivă a chestiei. Chiar și dacă Sârbia va da un comunicat oficial, că acceptă întru toate punctul de vedere al marilor puteri, rămâne ca să se discute detaliurile tranșacției. Tratativele în chestia aceasta se vor face între contele Berchtold și Ivanovici. Punctul de vedere al marilor puteri e principal. În cadrul lui detaliurile se pot rezolvi în felurite forme și niziunța Sârbiei este a obține forma de rezolvire cea mai favorabilă pentru ea. D. e. guvernul Sârbiei ar vrea să capete un port pe malurile sudice ale mării Adriatice, după posibilitate portul Du-

Statistica din 1790 clasează pe Români după »tați« și »mame« iar unde numărul acestora nu se putea stabili, după »suflete«. Iată această statistică, care dealtfel nu e completă:

Români		
	Tați	Mame
Brasov	1541	suflete.
Ghimbav	41	15
Cristian	112	20
Râșnov	223	74
Vulcan	48	12
Codlea	123	24
Hălchiu	61	8
Feldioara	153	22
Rotbav	68	19
Măeruş	70	12
Sântpetru	55	8
Bod	68	16
Hărman	91	22
Preșmer	173	37

Țigani români. Brasov 224 suflete, Ghimbav 18 suflete, Vulcan 8 suflete, Rotbav 11 suflete, Sântpetru 19 suflete, Preșmer 36 suflete.

	Tați	Mame	Părinți
Cristian	21	4	25
Râșnov	50	5	55
Codlea	35	8	43
Hălchiu	24	3	27
Feldioara	13	5	18
Măeruş	17	2	19
Bod	15	2	17
Hărman	22	4	26

În viața noastră comunală a Brașovului am înregistrat săptămâna trecută un moment deosebit. La ședința consiliului comunal, în care s'au respins propunerile în chestia cedării locului pentru zidirea unui palat cultural maghiar, au participat aproape toți membrii români. De pe fețele unora puteai citi însă, că nu se simt tocmai acasă în sala consiliului, semn că numai din Paști în Crăciun dau față cu păreții din sala »Statului«. Românii au mers de astădată mână în mână cu Sașii și bine au făcut. Propunerea ungarilor s'a respis cu 76 voturi contra 36. Dacă toți membrii români în număr de peste 20 s'ar fi alăturat Ungurilor, propunerea Sașilor ar fi căzut. Faptul acesta, din care rezultă importanța numerică a Românilor în momentul, când Maghiarii și Sașii își stau față în față, ar trebui să dea membrilor români de gândit și să-i facă, să cerceteze cu mai mare dragoste ședințele când e vorba de vre-un interes românesc deosebit. Dacă ne-am așia din când în când cu membrii maghiari, când e vorba să stăorcem ceva din mâinile șgărite sășești, n'ar putea poate obține mai mult decât s'a obținut până acum.

Sașii s'au și grăbit în ședința continuativă a consiliului comunal din ziua următoare — când erau deaba vre o 4 Români de față, să cvițeze cu mulțumită alianța de arme cu Români — respingând cererile reuniunilor române de femei pentru un ajutor de lemne. Și aceasta ar trebui să ne dea gândit.

În focul luptei unii dintre oratorii români la discuția chestiei palatului cultural au uitat că sunt Români, și au dat-o pe nemțe. Aceasta este o greșală mare, care nu ne face deloc cinste. Membrii români ai consiliului comunal au să vorbească românește, tocmai așa cum membrii maghiari vorbesc consecvent ungurește, iar sașii nemțește. Dacă nu putem obține alte favoruri din partea majorității sășești, să nu cedăm măcar nici o iotă din dreptul limbii noastre.

Cred că ne am înțeles.

De câțva timp ziarele noastre tot provoacă pe abonații restanțieri să-și achite abonamentul, căci altfel își sietează apariția sau cel puțin reduc extensiunea lor. Ai crede că sprijinul acesta s'ab din partea publicului e merit »a tale odată pentru totdeauna oamenilor poșta de a înființa ziare nouă. Cu toate acestea s'a găsit în Brașov un om, dealtfel bun și harnic în meseria sa, care în loc să-și vadă de librăria și legătoria sa de cărți, ne-a fericit cu o foită săptămânala »social-culturală« sub titlul »Ardealul«. Să sperăm că primul număr al »Ardealului« va fi tot odată și ultimul, căci e păcat de cheltuiala ce se face pentru a scoate o foale, care n-zre nici un rost.

razzo, pe când monarhia voegte să li se dea Sârbiei un port mai spre nord. Altă incurcă, mai gravă este cu primul, ce duce la acest port. Sârbia prim şte spre folosinţă un port şi pe teritor străin, dar voieşte, ca drumul ce duce la el să fie propriu al ei şi să stea sub scut militar sârbesc. Dar în chipul acesta se iveşte din nou ideea cedării unui teritor, pe care cercurile normative ale monarhiei noastre nu vreu să-o admită.

Aceste sunt greutăţile din pricina cărora tratativele cu Sârbia vor dura timp mai lung.

Se vorbeşte, că primministrul Paşici va călători la Viena în chestia aceasta. Despre o astfel de călătorie nu se ştie însă nimic sigur. E posibilă însă în cazul, când negocierile între Iovanovici şi contele Berchtold s'ar intrerupe.

Din Belgrad se anunţă, că guvernul Sârbiei a acceptat de fapt punctul de vedere al conferenţei marilor puteri cu privire la autonomia Albaniei şi a portului comercial. Guvernul însă n'a dat până acum nici un comunicat n'a făcut nici o declaraţie oficială, deoarece voegte a pregăti opinia publică pentru aceasta întorsătură în sorta Sârbiei.

O importantă sedinţă a Sobraniei.

Sobrania bulgară a terminat alături discuţia asupra adresei de răspuns către Tron, în decursul căreia s'au făcut câteva importante enunţuri din partea fruntaşilor politici bulgari.

Peim-ministrul Gheoff a declarat între altele, că delegaţii turci la conferinţă ar fi venit cu noul propunerii şi anume privitoare la aprovizionarea forţărilor asediate, Adrianopol şi Scutari, deşi aceste chestiuni au fost rezolvate prin protocolul armistiţiului. Astfel tratativele au fost îngreutate. Turcia are mai mult interes la încheierea păcii decât Bulgaria. Cu toate acestea Bulgaria doreşte ca o pace onorabilă să fie realizată, mai cu seamă pentru viitoare relaţii între Turcia şi Bulgaria să poată deveni amicale.

Gheoff a terminat declarând că între statele balcanice aliate nu există neînţelegeri şi că toate sunt de acord în ce priveşte condiţiile de pace.

După Gheoff a vorbit şeful partidului democraţilor, Malinov, care a spus între altele:

«Bulgaria dispune de noul forţe şi finanţe bune pentru a putea continua războiul, ceea ce Bulgariei iar putea aduce numai avantaje. Cu toate acestea, o pace onorabilă e de preferat, lăută pentru a evita noul irtefe omeştii: al doilea pentru a restabili pe viitor relaţii de bună vecinătate cu Turcia.

Malinov s'a declarat un călduros partizan al alianţei balcanice şi al înădririi acestei alianţe, care e singura garanţie pentru viitorul popoarelor balcanice.

»Pentru aceasta, însă grecii şi sârbii, pentru cari existenţa alianţei balcanice e de şi mai mare interes, trebue să înceteze de a face noul dificultăţi. Sârbii ar vrea să aibă acum comunaţiuni pentru portul adriatic pe seama teritoriilor bulgare, iar grecii au revăzut crearea Albaniei autonome; aceea s'au dus direct la Salonc şi vroiau chiar să ridice acum pretenţiuni supra Kavallei. Aceste tendinţe ale statelor sânt primejdioase pentru ei însuşi şi Bulgaria trebuie să li-se împotriviască cu energie.»

Malinov se declară hotărât contra autonomiei Albaniei, care va constitui pe viitor numai un element de certuri pentru statele balcanice.

Autonomia Albaniei nu a fost cerută din motive etnice ci numai din motive politice.

După Malinov au mai vorbit ceilalţi şefi de partide: Radvlavow, Gheadiow, Sakazow şi Toncow declarând că dacă o pace onorabilă e cu neputinţă războiul să fie continuat.

Raporturile româno-bulgare.

Ziarul „Vossische Zeitung“, publică cu privire la raporturile româno-bulgare, următoarele:

Un personaj neoficial, om de încredere al guvernului român, care a exprimat d-lui Gheoff, primul ministru al Bulgariei, dorinţa României de a obţine Silistra, a primit următorul răspuns dela bărbatul de stat bulgar:

»Regimentul din Silistra s'a luptat admirabil, a pierdut la Lüle-Burgas jumătate din efectivul său, şi acum, drept răsplată a bravurii arătate, să izgonim pe aceşti oameni din Bulgaria, cedând Silistra unui Stat străin? Dacă am face așa ceva, opinia publică bulgară ne-ar zdrobi.»

Așa dar Bulgarii nu vor să cedeze Silistria României. Dar ce au de gând să-i dea? Probabil nimic. Până acum Bulgarii is'au mărginit numai la complimente la adresa României. Cuvinte de prietenie la adresa guvernărilor Români şi temeneli înaintea Regelui Carol nu costă nimic. Deşi guvernul bulgar a avut de multă vreme — deşi nu pe cale oficială — ştiinţă despre cererile României, d. Danew, cu prilejul vizitei sale la Bucureşti, s'a făcut că nu ştie nimic. El a declarat că vizita lui are numai un caracter de informare şi a ocolit răspunsul de câte ori a fost întrebat asupra atitudinii Bulgariei, față de cererile României. Dar după ce a plecat din Bucureşti, n'a avut destule cuvinte cu care să laude pretenţia româno-bulgară. Ascultându-l, ai crede că a izbutit să înalătore toate neînţelegerile dintre România şi Bulgaria, că misiunea lui a dus totul în ordine. E totuşi de mirare că numai d-nul Danew vorbeşte în acest chip.

Până azi nu s'a auzit un singur glas românesc care să confirme spusele d-lui Danew. Din potrivă, la Bucureşti toată lumea e de altă părere. Acolo se susţine că nimic n'a fost regulat. Şi ca o dovadă, se citează faptul că după plecarea d-lui Danew, guvernul românesc a cerut celui bulgar să trimită un alt plenipotenţiar la Bucureşti, ceea ce guvernul bulgăresc n'a făcut până azi. Făcând mereu complimente şi manifestări de prietenie la adresa României, Bulgarii declară că se vor înţelege cu România, asupra chestiunilor de graniţă, abia atunci când vor şti şi ei cu ce se aleg din războiu.

«Cu cât vom primi noi mai mult, declară dânsii, cu atât mai uşor ne va veni să vă dăm şi vouă». Asta înseamnă că Bulgarii vor să amâne ori ce discuţii cu România până după încheierea păcii, iar Români se tem, cu drept cuvânt, că sunt astfel purtaţi de nas.

De oare ce nici un trimis al Statului bulgar n'a venit la Bucureşti în locul d-lui Danew, guvernul român s'a văzut nevoit să recheme pe d. Mişu reprezentantul său la Constantinopol, şi să-l trimită la Londra unde se găseşte d Danew.

Această trimitere a d-lui Mişu la Londra e exclusiv în legătură cu raporturile româno-bulgare.

Puterile Triplei Înţelegeri n'au admis prezenţa României la conferinţa ambasadiorilor. Totuşi d. Mişu a fost trimis la Londra spre a se pune în contact cu ambasadorii şi cu negociaţii de pace.

D. Mişu va încerca, în numele guvernului său, să stabilească o înţelegere cu amicul său personal Danew, chiar în cursul negociaţiunilor de pace. Dacă încercarea lui nu va izbuti, atunci România se va îmbogăţi cu o nouă experienţă dureroasă, care va fi hotărâtoare pentru politica ei viitoare.

Cheltuelile unui războiu european.

— 270 milioane coroane pe zi. —

Directorul asociaţiunii regnicolare a băncilor din Ungaria, Hantos Elemer, publică următoarele date interesante cu privire la un eventual războiu european:

Ca bază a statisticii mele am luat faptul, că monarhia noastră trebuie să mobilizeze în cazul unui războiu european 2 1/2 milioane soldaţi, pentru susţinerea cărora s'ar cheltui pe lună 60 milioane coroane, iar pe an 7. 2 miliarde coroane.

E drept, că în urma armelor moderne luptele de astăzi sunt de scurtă durată, dar starea de războiu poate ţinea luni de zile.

Ziaristul francez *Richel* a compus pe baza unor date oficiale următoarea statistică:

Europa întreagă ar chema sub arme în cazul unui războiu general 21.000.000 soldaţi, cari s'ar repartiza în următorul mod: Germania 3.600.000, Anglia 1.500.000, Austro-Ungaria 2.600.000, Franţa 3.400.000, Italia 2.800.000, Rusia 7 milioane iar România 400.000.

Întreţinerea şi înarmarea acestei mase de trupe ar costa pe Europa zilnic 274 milioane coroane. Dar apoi sângele vărsat în şiroaie?!

ŞTIRI.

— 13 Decembrie v. 1912.

Prelegari de filologie română la Sorbona. D. Mario Roques anunţă la Sorbona, în Paris, o serie de prelegeri de filologie română. Un curs al său va trata despre literatura populară a României cu explicarea textelor, iar alt curs va avea de obiect limba română şi dialectele sale. D. Roques va organiza şi lucrări practice, privitoare la graiul nostru.

Răniţi bulgari mulţumesc d-rului Toma Ionescu. D. profesor dr. Toma Ionescu din Bucureşti a primit următoarea telegramă din Stara-Zagora:

Ofiţerii şi soldaţii răniţi în războiul pentru liberare, operaţi de chirurgii români cu stovaină, exprimă cea mai mare mulţumire pentru geniala descoperire a stovainei de către marelui profesor şi chirurg Toma Ionescu, care aduce atâta bine omenirii suferinde. — Stara-Zagora. Ofiţerii şi soldaţii răniţi.

Zvon despre o ciocnire la graniţa româno-bulgară. Ziarele bucureştene primesc următoarea telegramă din Brăila: În localitate circula diferite şvonuri alarmante şi anume s'a spus, că la graniţa bulgară dinspre România, ar fi avut loc o ciocnire între grănicerii români şi bulgari. Controlând versiunea la localul competente, a fost dezminţită. Cu toate acestea zvonul persistă şi a influenţat mult asupra pieţei de cereale.

Despre atentatul din Delhi — amintit în numărul trecut — se mai comunică următoarele: Viceragele Hardinge nici nu observase în primul moment, că e rănit, cu toate că cei doi servitori, cari erau lângă el, unul căzuse mort, iar celălalt a fost rănit în faţă. Numai când servitorul rănit li anunţă moartea celui alt servitor, viceragele porunci să se oprească convoiul şi observă, că-i sângerează rana. Cadavrul servitorului ucis a fost imediat dus la o parte, iar Hardinge, coborându-se de pe spatele elefantului, a fost vizitat de medici şi transportat la locuinţă. Bomba fusese aruncată dintr-o casă, care imediat a fost înconjurată de jandarmi ca să poată fi prins atentatorul, ceea ce nu le-a succedat pentru că, folosindu-se de panica stărnită în public, mulţi din cei ce se aflau în casă, s'au strecurat între publicul din stradă. Poliţia a arestat mai multe persoane suspecte.

Atentat contra unui principe japonez. O telegramă din Tokio vesteşte: Contra principelui Jamagata s'a încercat un atentat care, din fericire, n'a izbutit. Principele a rămas neatins iar atentatorul s'a sinucis. — Jamagata este unul din cei mai eselenţi generali şi băr-

baţi de stat al Japoniei. A fost ministru de războiu şi în mai multe rânduri prim-ministru. În războiul japo-chinez fusese comandantul suprem al armatei din Manduria şi Coreea, iar în războiul contra Rusiei luase parte ca şef al statului major din armata de sub conducerea lui Ojama. Din anul 1907, când a primit rangul de principe, este preşedintele consiliului secret al statului.

Un omor înflorător a avut loc Sâmbătă seara în Sătmar. Croitorul Inglik Iozsef trimisese în seara aceea pe un ucenic al său, Forisz, să ducă plăşile pentru diferiţi croitori, cari li lucraseră. Li încredinţase, în acest scop băiatului, suma de 144 cor. 20 fl. Băiatul a plecat. În dimineaţa următoare însă croitorii s'au prezentat la Inglik, pretinzându-şi banii. Inglik a trimis după ucenic, dar acesta nicăiri. Pe la 10 ore s'a prezentat şi croitorul Nagy, care a declarat, că lui li adusesse ucenicul banii, dar că-i trase câteva palme, fiind că acesta voise să-l înşele cu 1 fl. 30 cr.; ucenicul a luat-o apoi la fugă, fără să ştie unde a plecat. Inglik a anunţat cazul jandarmeriei, care pornind cercetare a descins la locuinţa lui Nagy, unde l'a aflat pe acesta spălând podelele. Luat la întrebări, el a dat tot răspunsul de mai înainte. După prânz jandarmii a descins din nou la casa lui Nagy, unde pe podele se observau câteva pete.

— Asta-i sângele copilului! — strigă un jandarm, iar Nagy la auzul acestor cuvinte, pâl.

A fost dus imediat la casarma de jandarmi, unde în ziua următoare Nagy a recunoscut şi a mărturisit crima. A declarat, că el omorâse pe ucenicul său în pofiţea la un ceai şi pe când băiatul li sorbia ceaiul la masă, el se furişă pe dinapoi lui şi-l lovi cu o săcură, trântindu-l la pământ.

I-am luat apoi toţi banii — a mărturisit ucigaşul — iar trupul, tăiat în bucăţi, l'am aruncat în lada de gunol. Cele 144 cor., afară de două, pe cari le-am cheltuit, le aflaţi în lădiţa dela maşina de cusut.

Conform declaraţiilor lui, poliţia a şi căutat la locuinţă, unde a aflat cadavrul copilului, cu capul, mâinile şi picioarele tăiate.

Peste noapte, ucigaşul a încercat să se spânzure în închisoarea jandarmeriei, dar a fost aflat şi impledecat. A mai mărturisit, că anul trecut omorâse în Pesta pe un portar, dela care fusese 20 cor. Cadavrul acestui nenorocit li aruncase în Dunăre. Alaltă-seară ucigaşul a fost transportat, sub escortă jandarmerescă, în Budapesta.

Pe urmele lui André. Se ştie, că dorul de a descoperi polul nord, li ademenise pe aeronautul André, să pice cu balonul spre cea împărătie a necunoscutului. A şi plecat. Sunt atâţia ani de-atunci, dar de întors nu s'a mai întors şi nimic nu se mai ştie de urmele lui. Din New York vine ştirea, că acelaşi gând li preocupă acum şi pe aviatorul-căpitan Robert Bartlett, care li însoţise pe exploratul Peary în expediţiunea sa la pol. Planul lui Bartlett este ca să facă acest drum cu aeroplanul. În scopul acesta, spune el, va trebui înălţată o staţiune de aeroplane la Cap Morris, de unde distanţa până la pol — 381 mile engleze — va putea fi parcursă cu un aeroplan în timp de 4 ore.

Ciuma în Rusia. În Rusia bântue în continuu fel de fel de epidemii, așa că pe întinderea acestui imperiu mereu mor oameni cu sutele. Din Petersburg se anunţă, că în regiunile Donaului şi împrejurimea Samarcandului ciuma bântue în mod îngrozitor. Autorităţile au luat paşii de lipsă pentru stavilirea întinderii epidemiei, dar cu toate măsurile luate, oamenii mor cu duimul.

Cea mai veche măsură de greutate. Părintele Schieit a prezentat Academiei de inscripţiuni d'n Paris, cea mai veche măsură de greutate, pe care a descoperit-o arheologia. Această măsură este de origine babiloniană, din timpul domniei lui Urukaghina, adevă de pe la anul 2800 înainte de Christos. Are formă ovală, greutatea de 119 gr 30 şi este tăiată din cvart. Inscriptia ce o are pe ea, arată, că această măsură reprezintă un şfert de mină, de unde rezultă, că greutatea unei mine corespunde cu 477-20 grame de-ale noastre.

Al cui e glonte? Un general bulgar, care în timpul războiului primise un glonte în piept, din partea unui soldat turc, a fost transportat în spital, unde, mulţumită operaţiunii unui medic german, membru al misiunii

nei Crucii roşii germane, glonte i-a fost delăturat. Până nu se însăntătoşase pe deplin generalul, medicul a fost rechemat în patrie şi luându-şi glonte — drept amintire a operaţiunii grele — a pornit spre Berlin. Când s'a văzut însă generalul bulgar sănătos, prima întrebare i-a fost: Unde-i glonte, pentru care am suferit atâta? I-a răspuns, că-l luase medicul german, drept amintire a operaţiei sale. I-a venit greu generalului. Cum să-i ia medicul glonte? Glonte era al său, din corpul său li scosese medicul şi dacă ar fi voit, nici n-ar fi lăsat pe medic să-l opereze. Scrise aşadar imediat medicului la Berlin, mulţumindu-i de îngrijirea dată, dar i-a cerut tot o dată şi glonte, pentru care el îndurase atâta durere. Medicul i-a răspuns, dar fără ca să-i trimească glonte, comunicându-i, că glonte i voegte să-l păstreze dânsul ca o amintire a unei operaţiuni atât de grele, să se bucure în schimb, că a rămas cu viaţă şi că a fost scăpat de moartea, care l-o putea cauza glonte. Acest răspuns l-a înfuriat pe generalul bulgar, care şi-a luat un avocat, împroccesând pe medic pentru estradarea glonteii.

Pe tema aceasta s'au născut diferite păreri în Germania. Unii susţin, că glonte li compete medicului, fiindcă generalul abtise de „bun voe“ de el, atuncea când s'a lăsat, să se opereze, şi dacă-i trebuia glonte, n-avea să se supuie operaţiunii. Alţii susţin, contrariu, că glonte este al generalului, fiindcă li putuse în trupul său şi drept urmare acest glonte putea să-i provoace moartea. Alţii, iară sunt de părere, că soldatul turc, care-l împuşcase, nu-i destinase pentru general ci numai întâmplarea a voit ca glonte să se oprească în trupul generalului. Alţii li dau drept generalului, pe motivul, că acest glonte, când a fost trimis din tabăra turcă, era destinat pentru duşman şi fiindcă li nimerise pe general, lui li compete.

De încheiere, amintim şi comentariul ce-l face un ziar maghiar, care zice: Glonte nu e nici al Bulgarului şi nici al Turcilor, pentru că dela început nu fusese al soldatului turc, care-l împuşcase, ci al ararului turcesc. Erarul turc li luase, în credit, dela o firmă din Ungaria şi fiind că erarul turc nici până acum nu-l plătiese glonteii din chestie este al Ungariei.

Amorul liber. Poliţia din Petersburg a făcut zilele acestea o descoperire, care a stărnit mare senzaţie. După mai multe cercetări, i-a succedat să descopere anumite cluburi, compuse din studenţi şi studente ai gimnaziului superior, cari se dedau la escese şi acte morale. În dulapul decărţi al unui astfel de club au fost găsite diferite tipărituri, prin cari studentele — autoarele lor — preamăresc amorul liber. Alte tipărituri sunt de conţinut revoluţionar. Dintr-o scrisoare a eşit la iveală, că studenţii organizaseră o conspiraţie contra ministrului de culte. O mulţime de studenţi şi studente au fost arestaţi.

Atragem atenţiunea cumpărătorilor de mobile asupra anunţului: *Széékely şi Réti*, fabrică de mobile.

Epitropia fundaţiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria adresează publicului românesc rugarea, ca obicinuitele rescumpărări de felicitări de sărbătorile ce se apropie, să le facă de astădată în favorul fundaţiunii pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria, fiind această fundaţiune mai avizată la sprînjinul public.

POSTA REDACTIUNEI.

Prognosticeon în A. Politică e ca o femeie pudră şi bine sulemanită. Peste zi e frumoasă, iar dimineaţa, în zori de zi e urâtă foc. Fereşte-te deci de a aprinde frumuseţea, așa deodată cu apusul lunii. O să ai decepţii şi prognosticurile d-tale o să-ţi aducă numai buclucuri. Iar lumea o reaz. Mai curând fi uită o mie de fapte bune, decât să-ţi irtie un păcat.

D-ra M V-u în N. Scrii bine. Ai sentimente curate, cari cuceresc. Scrie şi ce-este mult, pentruca cu vremea să-ţi câştigi un stil mai rotunzit şi să dai cadre mai complete tablourilor, pe cari le fixezi.

Dr. V. M. în T. Pune mărei suficiente pe scrisori, căci ne pui la contribuţii îndoit. Cu bine.

Proprietar:
Tip. A. Mureşianu: Branice & Comp
Redactor responsabil:
Ioan Brolea.

Cine are trebuinţă de mobile Fabricacele de mobile
şi-le poate procura mai bine dela
Széékely şi Réti
Braşov, Strada Porţii Nr. 60. Marosvásárhely, Széchenyi-ter Nr. 47.
Se creditează la muşterii capabili pe rate fără urcarea preţului.
La vinitare din provincie punem la dispoziţie bogata colecţiune de mostre fără obligament de a cumpăra.

Cel mai mare magazin de haine în Ardeal.

Am onoare a aduce la cunoștința Onor. mei muștirii din Brașov și împrejurime, că în urma circulației streinilor de peste vară — devenită obicei în orașul nostru — prăvălia mea de

haine pentru bărbați, băieți, copii și fetițe

am aranjat-o cu cel mai bogat și mai fin asortiment de haine confecționate, exclusiv, la comandă. — Din acest depozit, după ce partea cea mai mare a fost cumpărată peste vară, mai ales, de streinii vizitatori, — au mai rămas, între altele:

Pardesiuri de toamnă, paltoane de iarnă, blăni pentru orașeni și voiajori, șolovari, haine pentru bărbați, băieți copii și fetițe, pe cari le vând cu cele mai moderate prețuri, oferind astfel oricui ocazia ca cu bani puțini să-și poată procura **haine fine, pregătite la comandă.**

Rog sprijinul binevoitor și cât mai multe comande din partea Onor. public.

Cu deosebită stimă

Succesorul N. P. Goldmann: **SAMUEL LIPOT.**
Brașov, Târgul Inului 33. (Palatul Cell).

Banca Națională a României.

Situațiune sumară.

1911 3 Decembrie	Activ:	1912 24 Noiembrie 1 Decembrie
220,555,632	158597632 Rez. met. aur 158784037	225,228,426
407,019	61958000 „trate aur 65453000	224,273,037
188,554,349	Argint și diverse monede 793,490	888,261
14,201,071	Portofoliu Român și străin 180,425,495	171,777,783
11,994,843	*Impr. pe efec. publice 14,826,800	27,126,250
17,696,577	„ „ „ in et-cor. 12,854,206	27,681,006
4,227,621	Efectele Capital. Social 11,995,354	11,995,354
6,077,503	Efectele fondului de rezervă 17,367,577	17,367,577
789,936	Efect. fond. de amort. mob. și mat. 4,157,321	4,157,321
986,261	Imobile 6,309,552	6,310,593
114,900,840	Mobilier și Mașini de Imprimerie 838,651	838,834
21,977,053	Cheltuieli de Administrațiune 1,045,699	1,063,052
47,344,940	Depozite libere 109,920,247	110,223,847
649,713,654	Conturi de valori 32,839,482	39,112,261
	Conturi curente 60,851,474	55,917,846
		678,898,958
		71,570,772
	Pasiv:	
12,000,000	Capital 12,000,000	12,000,000
30,763,062	Fond de rezervă 32,778,965	32,778,965
4,614,728	Fond amort. imob. mob. și mașini 4,917,876	4,917,876
448,970,200	Bilete de Bancă în circulațiune 456,193,190	445,573,340
2,446,952	Profit și pierdere 3,035,011	3,035,011
2,314,391	Dobânzi și beneficii diverse 3,541,806	3,745,925
114,900,840	Depozite de retras. 109,920,247	110,223,847
33,703,481	Conturi diverse. Sald. 56,511,863	59,259,808
649,713,654	Scout 5% 678,898,958	671,570,772
	* Dobânda 5%	

Sanatoriul Dr. Depner

Institut particular modern, pentru chirurgie și boale femești.

Strada Hirscher Nr. 15. a.

Amănunte de la medicul șef:

Telefon 507.

Dr. Wilhelm Depner.

Fabrică de tricotaj și flanelărie Georg Foith & Comp.

Produse proprii de tot felul de ciorapi și articole de sport.

Joi în 22 Decembrie ne mutăm cu prăvălia din odaia de sedințe a Băncii Naționale Soc pe acți, în localul nostru de mai înainte, care l'a mărit și aranjat din nou în Strada Porți Nr. 24.

Acolo se vor vinde diferite sciuri de ciorapi de eamnă, jachete pentru bărbați, albituri pentru bărbați și alți articoli cu prețuri foarte ieftine.

Atragem atențiunea, cu deosebire asupra articolelor de sport pentru eamnă.

Cu toată stima

GEORG FOITH & Co.

Magazin cu mărfuri de tricotaj și mărunțuri En gros și En detail.

ED. G. DIK.

TINICHIGIU ȘI INSTALTEAUR.

BRAȘOV, TÂRGUL CAILOR 20

Recomandă On. proprietari de casă, clesete patentate, care nu îngheață și se spală cu apă.

S'a probat în trei ermi foarte aspre și s'a constatat că nu poate îngheața.

Fiși pentru a se putea instala nu se pretind spese mari, nici vreun local deosebit.

Abonamente la „Gazeta Transilvaniei“, se pot face ori și când pe timp mai îndelungat sau lunare.

Administr. „Gazetei Transilvaniei“.

Aviz.

De vânzare cu prețuri ieftine: 1 Tigăea (tarabă) acoperită cu tinichea 2 1/2 metri.

1 Stelaj cu mai multe despărțituri lungimea 2 1/2 metri cu pulturi dedesupt, și mai multe cutii.

1 Scriitor cu mai multe cutii.

1 Cumpănă decimal mare, care ține 400 kg. cântăritură.

1 Sobă rotundă de tuci pentru încălzit.

1 firmă 3 metri lungimea, alte 2-3 mai mici în stare bună.

Doritorii să se adreseze în Brașov pe tocele Nr. 48.

Excelent!

Alină dureri, oprește inflamații, efect antiseptic. — **Alidă**

„Prager Haus-salbe“ numita, s'a dovedit de 40 ani, ca cel mai bun pansament. Apără ranele, potolește inflamațiile și aneurile, are efect răcoritor și promovează vindecarea.

Trimitere postală zilnic.

1 borcan 70 b. P. mind 3 cor. 16 b. se trimit 4 borcane, cu 7 cor., 10 borcane franco la toate stațiile monarhiei austr.-ung.

Ambalajul are marca registrată.

Deposit principal: **H. FRAGNER**

liberant de curie c. s. r. „farmacia la Vulturii negri“

Prag, Kleinseite, Ecke der Nerudgasse 303.

Depou în farmaciile din Austr.-Ung.

Atelier Fotografic H. Gust

BRAȘOV, Târgul Grâului 8.

Reisz Miksa, Fabrică de mobile

Békéscsaba, Nagyvárad, Brașov, Strada Vamei 32.

Telefon 513

Mobile de calitate superioară de tâmplărie și tapetate. — Cu prețuri convenabile pe lângă garanție. Aranjament complet de locuințe. Planuri industriale artistice. Contoar de desemn. Planuri gratuite.